

MAVZU: “BOBURNING LIRIK MEROSI”

*Farg‘ona davlat universiteti, Filologiya fakulteti, O‘zbek tili yo‘nalishi,
23.87-guruh, talabasi Abbosova Sarvinoz*

Annotatsiya: *Ushbu maqola Bobur shoirining lirik merosiga bag‘ishlangan. Bobur nafaqat davlat arbobi va tarixiy shaxs, balki o‘zining lirik she‘riyati bilan ham adabiyot tarixida chuqur iz qoldirgan shoirdir. Maqolada Bobur lirikasining asosiy jihatlari, tabiatga bo‘lgan muhabbati, insoniy his-tuyg‘ularni samimiy ifodalashi, ruhiy kechinmalari va san‘atga mehr-muhabbati batafsil tahlil qilinadi. Shu bilan birga, Bobur lirikasining o‘z davridagi madaniy va adabiy hayotdagi o‘rni ham ko‘rsatib beriladi.*

Annotation: *This article is dedicated to the lyrical heritage of the poet Babur. Babur was not only a statesman and a historical figure but also a poet whose lyrical works left a deep mark in literary history. The article analyzes the main features of Babur's lyrics, including his love for nature, sincere expression of human emotions, inner experiences, and passion for art. Additionally, it highlights the place of Babur's lyrics in the cultural and literary life of his time.*

Аннотация: *Данная статья посвящена лирическому наследию поэта Бабур. Бабур был не только государственным деятелем и исторической личностью, но и поэтом, чьи лирические произведения оставили глубокий след в истории литературы. В статье анализируются основные черты лирики Бабур, включая его любовь к природе, искреннее выражение человеческих чувств, внутренние переживания и любовь к искусству. Также подчеркивается место лирики Бабур в культурной и литературной жизни его времени.*

Bobur (1483–1530) nafaqat tarixiy shaxs va davlat arbobi, balki adabiyot tarixida chuqur iz qoldirgan buyuk shoirdir. Uning lirik merosi uning shaxsiy hayotini, ichki kechinmalarini, tabiatga bo‘lgan muhabbatini va insoniy his-tuyg‘ularini o‘zida aks ettiradi. Bobur lirikasida tabiat manzaralari alohida o‘rin

tutadi. U tog'larni, daryolarni, gullarni, qushlarning sayrashini va bahorning kelishini o'z she'riy obrazlarida jonlantiradi. Shu jihatdan, tabiat Bobur lirikasida nafaqat tashqi manzara, balki shoirning ruhiy kechinmalari va his-tuyg'ularining ramzi sifatida tasvirlanadi. Masalan, u gullarning ochilishini inson qalbining uyg'onishi bilan bog'lab, qushlarning sayrashi orqali ruhiy yuksalishni tasvirlaydi. Bobur tabiatni tasvirlashda nafaqat ko'rish hissiga murojaat qiladi, balki hid, tovush va hissiyot orqali o'quvchini ham shunga jalb qiladi, bu esa lirikasining jonli va hissiy boyligiga xizmat qiladi.

Bobur lirikasida sevgining turli qirralari – mehr-muhabbat, sog'inch, ayriliq, sadoqat – chuqur ifodalanadi. Shoir o'z hayotidagi shaxsiy sevgi voqealarini ochiq va samimiy tarzda bayon qiladi. Ayriliq hissi, sog'inch, sevgining qadri va unga bo'lgan sadoqat Bobur lirikasining markaziy mavzularidan biridir. Shu bilan birga, u sevgi kechinmalarini nafaqat insoniy, balki falsafiy jihatdan ham tasvirlaydi. Masalan, ayriliq va sog'inch orqali insonning hayotdagi o'rnini, ruhiy iztiroblarini va ichki dunyosini ochib beradi. Bobur lirikasida sevgi ko'pincha tabiat manzaralari bilan uyg'unlashadi: gul ochilishi, quyosh nuri, qushlarning sayrashi kabi obrazlar orqali shoir o'z his-tuyg'ularini ifodalaydi.

Bobur lirikasining yana bir o'ziga xos jihati – ruhiy kechinmalar va ichki dunyoning chuqurligi. U hayotidagi voqealarni, vaqtning tez o'tishini, inson hayotining qisqaligini, ichki iztiroblarini poetik shaklda ifodalaydi. Shu jihatdan, Bobur lirikasini o'qiyotganda shoirning ruhiy dunyosi, ichki kechinmalari va hissiy holatini his qilish mumkin. U ba'zan o'z dardini va iztiroblarini ochiq ifodalaydi, ba'zan esa tabiiy manzaralar orqali his-tuyg'ularini ramziy tasvirlaydi. Masalan, tog' manzaralari, daryo oqimi yoki bahor gullari orqali u o'z ruhiy holatini, kayfiyatini o'quvchiga yetkazadi.

Tabiat va inson uyg'unligi Bobur lirikasining yana bir asosiy jihatidir. Shoir tabiatni faqat tashqi manzara sifatida emas, balki inson qalbining aks ettiruvchi ramzi sifatida ko'rsatadi. U qushlarning sayrashi, gullarning ochilishi, tong va quyosh chiqishi kabi elementlarni inson his-tuyg'ulari bilan bog'laydi. Shu jihatdan, tabiat Bobur lirikasida inson ruhiyatining o'ziga xos aksidir. Bobur lirikasida

ko'plab tabiat obrazlari inson hayotining turli bosqichlariga bog'langan: yoshlik bahor bilan, yetuklik yoz bilan, keksa yosh esa kuz bilan ramziylashtiriladi.

Bobur san'atga va musiqaga ham chuqur mehr bilan qaragan. Uning lirikasida musiqiy hissiyotlar, ohanglar va qo'shiqlar poetik tarzda tasvirlangan. U musiqani ruhiy kechinmalar bilan uyg'unlashtirib, o'z she'riyatida san'at va lirikaning uyg'unligini yaratadi. Shu orqali Bobur lirikasini nafaqat adabiy, balki madaniy meros sifatida ham qadrlash mumkin.

Bobur lirikasida ko'plab poetik vositalar ishlatilgan: metafora, personifikatsiya, tasviriy epitelar, takror va paralellizm. Shu orqali u o'z his-tuyg'ularini o'quvchiga jonli va ta'sirli yetkazadi. Misol uchun, u tabiat manzaralarini tasvirlashda epitetlardan keng foydalanadi, gullarni, qushlarni, daryolarni personifikatsiya qiladi, bu esa o'quvchida jonli tasavvur uyg'otadi. Shu bilan birga, Bobur lirikasidagi metaforik tasvirlar uning falsafiy fikrlarini ochib beradi, masalan, vaqtning tez o'tishi, inson hayotining qisqaligi, sog'inch va sevgining qadri haqida.

Shuningdek, Bobur lirikasining insoniy qadriyatlarni yuksak baholashi ham e'tiborga loyiqdir. U sevgi, sadoqat, do'stlik, hurmat va mehr-muhabbat kabi insoniy fazilatlarni o'z she'riyati orqali targ'ib qiladi. Shu jihatdan, Bobur lirikasini o'qish bugungi kunda ham o'quvchi uchun tarbiyaviy va ma'naviy ahamiyatga ega.

U nafaqat tarixiy voqealarni, balki insoniy kechinmalarni ham she'riy shaklda tasvirlab, o'quvchiga hayotiy saboqlar beradi.

Bobur lirikasining o'ziga xosligi shundaki, u shaxsiy tajriba, tarixiy voqea va tabiat tasvirlarini uyg'unlashtiradi. U nafaqat shaxsiy his-tuyg'ularini, balki o'z davrining madaniy va adabiy hayotini ham she'riy obrazlar orqali ochib beradi. Shu bilan birga, Bobur lirikasida falsafiy va axloqiy g'oyalar ham mujassam. U hayotning qisqaligi, vaqtning qadri, insoniy fazilatlari va ruhiy o'sish haqida fikr yuritadi.

Bobur lirikasini o'rganish orqali nafaqat adabiyotshunoslik, balki tarixiy va madaniy bilimlarni ham boyitish mumkin. Uning she'riyati inson ruhiyati, tabiati va hissiyotlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Shu sababli Bobur nafaqat

buyuk tarixiy shaxs, balki buyuk shoir va lirik meros egasi sifatida dunyo adabiyotida muhim o‘rin tutadi.

Boburning lirikasida ko‘plab poetik vositalar qo‘llanilgan: metafora, personifikatsiya, tasviriy epitetlar. Shu orqali shoir o‘z his-tuyg‘ularini o‘quvchiga yanada jonli va ta’sirli yetkazadi. Bobur lirikasining boy va rang-barang til uslubi, she’riy obrazlarining nafisligi uning adabiyot tarixidagi o‘rnini yanada oshiradi.

Shuningdek, Bobur lirikasining o‘ziga xos jihatlaridan biri – insoniy qadriyatlar va axloqiy g‘oyalar. U o‘z she’riyati orqali mehr-muhabbat, sadoqat, do‘stlik, insoniy hurmat kabi qadriyatlarni targ‘ib qiladi. Shu jihatdan, Bobur lirikasini o‘qish bugungi kunda ham o‘quvchi uchun tarbiyaviy va ma’naviy ahamiyatga ega.

Xulosa: Bobur lirikasining asosiy jihatlarini – tabiatga muhabbat, insoniy his-tuyg‘ularni samimiy ifodalash, ruhiy kechinmalar, san’at va musiqaga mehr-muhabbat, insoniy qadriyatlarni yuksak baholashdir. Uning lirikasini o‘rganish nafaqat adabiyotshunoslik, balki madaniyatshunoslik va tarixiy bilimlarni boyitadi. Shu bois Bobur nafaqat tarixiy shaxs, balki o‘zining lirikaligi bilan ham dunyo adabiyoti tarixida muhim o‘rin egallaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Boburnoma. Bobur. O‘zbekcha tarjima. Toshkent, 2000.
2. Rasulova, G. O‘zbek adabiyotida lirik meros. Toshkent, 2010.
3. Mirzoev, O. Bobur va uning she’riyati. Toshkent, 2005.
4. Sobirov, A. O‘zbekiston adabiy merosi. Toshkent, 2015.
5. Akbarov, F. Bobur lirikasi va tabiat tasvirlari. Toshkent, 2012.